

Versiune anonimată

Traducere

C-645/20 - 1

Cauza C-645/20

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

1 decembrie 2020

Instanța de trimitere:

Cour de cassation (Franța)

Data deciziei de trimitere:

18 noiembrie 2020

Recurenți:

V A

Z A

Intimată:

TP

[*omissis*]

HOTĂRÂREA COUR DE CASSATION, PREMIÈRE CHAMBRE CIVILE
[CURTEA DE CASAȚIE, CAMERA ÎNTÂI CIVILĂ],

DIN 18 NOIEMBRIE 2020

1°/ VA [*omissis*] [date personale]

2°/ ZA [*omissis*] [date personale]

au formulat recursul nr. Y 19-15.438 împotriva hotărârii pronunțate la 21 februarie 2019 de cour d'appel de Versailles (14^e chambre) [Curtea de Apel din Versailles (Camera a 14-a)], în litigiul dintre aceștia și TP [*omissis*] [date personale], intimată.

Recurenții invocă, în susținerea recursului formulat, motivul unic de casare anexat la prezenta hotărâre.

[*omissis*]

[*omissis*] **[OR 2]** [*omissis*]

[*omissis*]

[considerații privind procedura și completul de judecată]

Situația de fapt și procedura

- 1 Potrivit hotărârii atacate [*omissis*], XA, cetățean francez, a decedat în Franța [*omissis*], lăsând-o ca moștenitoare pe soția sa, TP, și pe cei trei copii ai săi proveniți dintr-o primă uniune, YA, ZA și VA (comoștenitorii A).
- 2 Comoștenitorii A au chemat-o pe TP în judecată TP în fața președintelui unui tribunal de grande instance [tribunal de mare instanță] care se pronunță prin măsuri provizorii pentru a obține desemnarea unui mandatar succesoral, invocând competența instanțelor franceze în temeiul articolului 4 din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor, susținând că reședința obișnuită a lui XA la data decesului era situată în Franța.
- 3 Întrucât YA a decedat [*omissis*], fratele și sora sa au precizat că acționează și în calitatea lor de succesori în drepturi ai acestuia.

Examinarea motivului

Cu privire la primele trei aspecte ale motivului, anexat în continuare

- 4 În temeiul articolului 1014 al doilea paragraf din code de procédure civile [Codul de procedură civilă], nu este necesară pronunțarea printr-o decizie motivată în mod special cu privire la aceste critici care nu sunt în mod vădit de natură să conducă la casare.

Cu privire la al patrulea aspect al motivului

Enunțarea motivului

- 5 Comoștenitorii A reproșează hotărârii faptul că declară că instanțele franceze nu sunt competente să se pronunțe cu privire la succesiunea lui XA în ansamblul său și la cererea de desemnare a unui mandatar **[OR 3]** succesoral, deși, „în cazul în

care reședința obișnuită a defunctului în momentul decesului nu este situată într-un stat membru, instanțele unui stat membru în care sunt situate bunuri care fac parte din patrimoniul succesoral sunt totuși competente, cu titlu subsidiar, să se pronunțe asupra succesiunii în ansamblu său, în măsura în care defunctul avea cetățenia acelui stat membru la data decesului, că aceste dispoziții, provenite din Regulamentul nr. 650/2012 din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor, sunt de ordine publică și trebuie să fie invocate din oficiu de instanță, că, în speță, este cert că XA avea cetățenie franceză și avea bunuri situate în Franța, astfel încât cour d'appel [Curtea de Apel] ar fi trebuit să verifice competența sa subsidiară, și că, abținându-se să procedeze astfel, cour d'appel [Curtea de Apel] a încălcat articolul 10 din Regulamentul nr. 650/2012 din 4 iulie 2012.”

Răspunsul Curții

- 6 Potrivit articolului 10 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor, la care Regatul Unit nu este parte, în cazul în care reședința obișnuită a defunctului în momentul decesului nu este situată într-un stat membru, instanțele unui stat membru în care sunt situate bunuri care fac parte din patrimoniul succesoral sunt totuși competente să se pronunțe asupra succesiunii în ansamblu său, în măsura în care defunctul avea cetățenia acelui stat membru la data decesului.
- 7 Această dispoziție nu a fost invocată de comoștenitorii A în fața cour d'appel de Versailles [Curtea de Apel din Versailles], care, după ce a apreciat că reședința obișnuită a defunctului era situată în Regatul Unit, a declarat că, în conformitate cu articolul 4 din regulamentul menționat, instanța franceză nu era competentă să hotărască cu privire la succesiunea acestuia și să desemneze un mandatar succesoral.
- 8 Prin urmare, trebuie să se stabilească dacă cour d'appel [Curtea de Apel], care a constatat că XA avea cetățenie franceză și avea bunuri în Franța, era obligată să invoce din oficiu competența sa subsidiară prevăzută la articolul 10 din regulament.
- 9 Deși articolul 15 din regulament prevede că atunci când o instanță judecătorească dintr-un stat membru este sesizată într-o cauză succesorală cu privire la care nu este competentă în temeiul acestui regulament, aceasta își declină, din oficiu, competența, articolul menționat nu precizează dacă îi revine sarcina de a verifica în prealabil dacă nu sunt îndeplinite condițiile competenței sale nu numai generale (articolul 4), ci și subsidiare (articolele 10 și 11) [OR 4]. Regulamentul nu precizează dacă competența subsidiară are caracter facultativ.

- 10 În favoarea obligației instanței de a examina din oficiu competența sa în temeiul articolului 10 în cazul în care defunctul nu avea reședința obișnuită într-un stat membru la data decesului său, trebuie să se arate că Regulamentul (UE) nr. 650/2012 instituie un sistem global care soluționează toate conflictele internaționale de competență care rezultă din litigiile cu care sunt sesizate instanțele statelor membre în materie succesorală și, prin urmare, se substituie tuturor soluțiilor pe care acestea le-au aplicat până atunci. Regulamentul menționat instituie un sistem de soluționare a conflictelor de competență pe care instanțele statelor membre trebuie să le aplice din oficiu atunci când litigiul ține de domeniul material acoperit de text. Or, competența subsidiară prevăzută la articolul 10 din regulament are ca obiect stabilirea unor criterii de competență aplicabile în ipoteza în care nicio instanță dintr-un stat membru nu ar fi competentă în raport cu norma principală prevăzută la articolul 4. Prin urmare, nu ar fi logic ca, după ce a invocat din oficiu punerea în aplicare a regulamentului pentru a soluționa un conflict de competență, instanțele să poată înlătura competența lor în favoarea unui stat terț numai în temeiul articolului 4, fără a fi trebuit să verifice în prealabil competența lor subsidiară în temeiul articolului 10. Dimpotrivă, ar fi mai coerent ca instanțele sesizate să fie obligate să verifice, inclusiv din oficiu, toate criteriile de competență posibile, din moment ce niciun alt stat membru nu este competent. Astfel, nu ar fi necesar să se distingă obligația impusă instanțelor de a examina din oficiu dacă sunt competente după cum această competență rezultă din articolul 4 sau din articolul 10.
- 11 Cu toate acestea, norma prevăzută la articolul 10, prezentată de regulament ca fiind subsidiară, are ca efect derogarea de la principiul unității competențelor judiciară și legislativă care stă la baza regulamentului al cărui considerent (23) insistă asupra necesității de „a asigura administrarea corectă a justiției în cadrul Uniunii și a asigura că există un factor de legătură real între succesiune și statul membru în care se exercită competența”, întrucât, în cazul în care o instanță din statul în care defunctul nu avea reședința obișnuită se declară competentă în temeiul articolului 10, aceasta va fi totuși determinată să aplice legea statului în care avea reședința obișnuită, cu excepția cazului în care toate circumstanțele cazului indică în mod clar că, în momentul decesului, defunctul avea în mod evident o legătură mai strânsă cu un alt stat (articolul 21 din regulament) sau a ales în mod explicit legea unui alt stat membru (articolul 22). Prin urmare, pare dificil să se admită că o normă de competență calificată drept subsidiară, care derogă de la principiile generale care stau la baza regulamentului, trebuie să fie în mod obligatoriu invocată de instanțe, chiar dacă părțile nu o invocă. Pe de altă parte, deși regulamentul prevede în mod expres, la articolul 15, obligația instanței necompetente de a-și declina din oficiu competența, acesta nu prevede nicio dispoziție echivalentă în caz de competență. Niciun element **[OR 5]** din regulament nu permite să se considere că instanța unui stat membru, sesizată în temeiul articolului 4, trebuie să examineze din oficiu dacă competența sa este dobândită în temeiul unei alte norme, în special al articolului 10 care nu prevede decât o competență subsidiară. Această asimetrie se explică prin faptul că obiectivul normei prevăzute la articolul 15 este de a facilita recunoașterea și executarea hotărârilor pronunțate de o instanță care s-a declarat competentă și de a

evita ca ulterior să se poată obiecta într-un alt stat membru că, în realitate, nu era competentă. În sfârșit, normele privind succesiunile intră, în sensul regulamentului, în sfera drepturilor disponibile, întrucât acest instrument permite părților să convină cu privire la competență printr-un acord de alegere a forului (articolul 5) și reține posibilitatea unei instanțe de a se declara competentă doar în temeiul înfățișării (articolul 9). Prin urmare, ar fi illogic ca instanța să fie obligată să indice un criteriu subsidiar de competență pe care părțile nu au intenționat să îl invoce.

- 12 Există o îndoială rezonabilă cu privire la răspunsul care poate fi dat la această întrebare, care este determinant pentru rezolvarea litigiului pe care trebuie să îl soluționeze Cour de cassation [Curtea de Casație].
- 13 Rezultă că trebuie să se sesizeze Curtea de Justiție a Uniunii Europene în temeiul articolului 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene și, până când aceasta se pronunță, să se suspende judecarea cauzei.

PENTRU ACESTE MOTIVE, Curtea:

TRIMITE CAUZA Curții de Justiție a Uniunii Europene pentru a răspunde la următoarea întrebare:

„Dispozițiile articolului 10 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor trebuie interpretate în sensul că, în cazul în care reședința obișnuită a defunctului în momentul decesului nu este situată într-un stat membru, instanța judecătorească dintr-un stat membru în care nu era stabilită reședința obișnuită a defunctului, dar care constată că acesta avea cetățenia statului respectiv și avea aici bunuri, trebuie să invoce din oficiu competența sa subsidiară prevăzută de textul menționat?”;

[*omissis*] [OR 6]

[*omissis*]

[*omissis*] [considerații privind procedura] [OR 7]

[*omissis*]

Motiv prezentat de [*omissis*] SA și ZA.

[*omissis*]

[OR 8]

[*omissis*]

[*omissis*] **[OR 9]** [*omissis*]

[*omissis*]

[*omissis*] **[OR 10]** [*omissis*]

[*omissis*]

[*omissis*] **[OR 11]**

[*omissis*]

[*omissis*] **[OR 12]** [*omissis*]

[*omissis*]

[*omissis*] **[OR 13]** [*omissis*]

[*omissis*]

[reproducerea motivării esențialmente factuale a hotărârii atacate, la finalul căreia cour d'appel [Curtea de Apel] consideră că nu s-a demonstrat că XA decisese să își deplaseze reședința obișnuită în Franța și că instanțele franceze nu sunt, așadar, competente să se pronunțe cu privire la succesiunea lui XA în ansamblul său și la cererea de desemnare a unui mandatar succesoral]

[*omissis*]

[*omissis*] **[OR 14]** [*omissis*]

[*omissis*]

[enunțarea primelor trei aspecte ale motivului, respinse la punctul 4 din hotărârea de trimitere]

[*omissis*]

[enunțarea celui de al patrulea aspect al motivului, reprodus între ghilimele la punctul 5 din hotărârea de trimitere, sub titlul „Enunțarea motivului”]